

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΘΙΓΓΑΝΩΝ «ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ»

Δρ. Σωκράτης Τουμπεκτσής (*), Καθηγητής Φυσικός
Βασίλειος Συρρής, Καθηγητής

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνικός αποκλεισμός, φυλετικές διακρίσεις, Πολυπολιτισμικότητα, Αθίγγανοι, Ανθρώπινα δικαιώματα.

Θεματική ενότητα: Πρόγραμμα «Ολυμπιακή παιδεία» του ΥΠΕΠΘ.
(Άρση κοινωνικού αποκλεισμού και φυλετικών διακρίσεων, πολυπολιτισμικότητα.)

Περίληψη

Στα πλαίσια του προγράμματος «Ολυμπιακή Παιδεία» του ΥΠΕΠΘ, η Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί» ανέλαβε το σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων με αποδέκτες τα παιδιά του οικισμού αθίγγανων «Αγ. Σοφία» στη Θεσσαλονίκη.

Κύριος και πρωταρχικός στόχος της δράσης ήταν η προσπάθεια για ένταξη και φοίτηση των παιδιών του οικισμού σε κανονικά σχολεία. Απόρροια αυτού είναι η κοινωνικοποίηση των παιδιών, ο εθισμός τους σε συμπεριφορές και κανόνες άγνωστους σ' αυτά και τελικά η ομαλότερη ένταξή τους στην κοινωνία, η αναβάθμιση του βιοτικού τους επιπέδου και επομένως η άρση του κοινωνικού αποκλεισμού τους. Οργανώθηκαν αθλητικές συναντήσεις, επισκέψεις και ξεναγήσεις σε χώρους πολιτισμού (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, θέατρα κ.α.) καθώς και διδασκαλία μαθημάτων φυσικής, χημείας βιολογίας με αντίστοιχα πειράματα. Επίσης έγινε γνωριμία με τις νέες τεχνολογίες (Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Ιντερνέτ, πολυμέσα). Σε καμία περίπτωση πάντως, δεν επιχειρήθηκε η απομάκρυνση των παιδιών από την κουλτούρα του λαού τους που τους δίνει το δικαίωμα της διαφορετικότητας.

Εισαγωγή

Το 1997 η Νομαρχία Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με το εθελοντικό δίκτυο DROM προχώρησαν στη δημιουργία του «αυτοδιαχειριζόμενου οικισμού Αγία Σοφία». Μετά από αίτηση της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας παραχωρούνται για χρήση 150 στρέμματα στο πρώην Στρατόπεδο Γκόνου (κοντά στις φυλακές Διαβατών). Εκτελείται ένα έργο με υποδομές αποχέτευσης, νερού και ηλεκτρικού σε οικόπεδα 220 τ.μ.

Η εγκατάσταση έγινε αρχικά σε οικίσκους 24τ.μ. που στη συνέχεια επεκτάθηκαν. Οι δεσμεύσεις από την πλευρά της Νομαρχίας ήταν να λειτουργήσουν σύντομα εντός του οικισμού ένα κέντρο πληροφόρησης και επιμόρφωσης ενηλίκων, κέντρο ιατροκοινωνικής φροντίδας (ΠΚΠΑ), νηπιαγωγείο και παιδικός σταθμός.

Η εγκατάσταση των οικιστών έγινε στις αρχές του Οκτώβρη 2000 (εγκαινιάστηκε μάλιστα από τον τότε Πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη). Οι «νέοι» κάτοικοι είναι «παλιοί» για τη Θεσσαλονίκη. Στη δεκαετία του '70 εγκαθίστανται στην περιοχή του Εύοσμου απ' όπου θα εκδιωχθούν για να εγκατασταθούν στη συνέχεια στις όχθες του Γαλλικού ποταμού όπου οι συνθήκες είναι άθλιες. Περίπου 250 οικογένειες (1500 άτομα) θα εγκατασταθούν στην Αγία Σοφία. Καταγράφονται περίπου 265 παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας: 112 προσχολικής ηλικίας, 137 σχολικής ηλικίας, 16 ηλικίας 13 ετών.

Σήμερα από τα 157 παιδιά του οικισμού, τα 120 έχουν εγγραφεί και φοιτούν σε σχολεία της περιοχής. Από αυτά τα 60 περίπου έχουν κανονική φοίτηση (όπως και οι υπόλοιποι μαθητές) και το πιο σημαντικό είναι ότι όλα τα παιδιά εντάχθηκαν σε τάξεις ανάλογα με την ηλικία τους, περνώντας κάποιες ώρες από τμήματα υποδοχής ή ενισχυτικής διδασκαλίας. Θεωρείται πλέον

δεδομένο ότι οι *ρομά* φοιτούν στο ενιαίο ελληνικό σχολείο και όχι σε παραρτήματά του – αμιγή σχολεία. Αυτό έχει γίνει συνείδηση τόσο στις οικογένειες ρόμικης καταγωγής όσο και στους εκπαιδευτικούς

Σκοπός εργασίας, στοιχεία και μέθοδοι εργασίας, αποτελέσματα, Συζήτηση

Η υλοποίηση της δράσης ξεκίνησε μέσα σε πνεύμα συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών αλλά και έντονου προβληματισμού και ανησυχιών καθώς θα έπρεπε να προσεγγίσουμε μια κοινωνική ομάδα με πολλές ιδιαιτερότητες, μάλλον δύσπιστη και επιφυλακτική απέναντι σε ανάλογες δραστηριότητες.

Η διάρκεια της εν λόγω δράσης ήταν 5 μήνες, από το Φεβρουάριο έως τον Ιούνιο του 2003, και περιείχε τις εξής επιμέρους ενέργειες:

- Εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων προσέφεραν εθελοντικά ενισχυτική διδασκαλία σε μαθήματα της ειδικότητας τους στα παιδιά του οικισμού.
- Έγινε γνωριμία με νέες τεχνολογίες (H/Y, Internet, Πολυμέσα κα).
- Επιχειρήθηκε η προσέγγιση των φυσικών επιστημών (Φυσική, Χημεία, Βιολογία) με τη βοήθεια πειραμάτων.
- Οργανώθηκαν αθλητικές συναντήσεις, επισκέψεις και ξεναγήσεις σε χώρους πολιτισμού (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, θέατρα κ.α.) που αποσκοπούν στην κοινωνικοποίηση και την επαφή ομάδων παιδιών.

Ομάδα εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων, επισκέφθηκε τον οικισμό «Αγία Σοφία» για μια πρώτη γνωριμία και ενημέρωση για τους στόχους του προγράμματος. Η υποδοχή από μέρους των παιδιών και των γονέων τους υπήρξε εξαιρετικά θερμή, ενώ εκδήλωσαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα προβλεπόμενα από το πρόγραμμα καθώς η αγωνία για ένα καλύτερο μέλλον ήταν έκδηλη. Σ' αυτή την πρώτη επαφή, όπως και σε όλες τις επόμενες, κρίθηκε απαραίτητη η παρουσία δύο ψυχολόγων, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις μας βοήθησαν να προσεγγίσουμε τα παιδιά ή να συζητήσουμε με τους γονείς και να άρουμε τις όποιες επιφυλάξεις τους, καθώς είναι δεδομένη η δυσπιστία τους σε ανθρώπους ξένους προς την κοινωνική τους ομάδα και ελέγχουν πάντα την ειλικρίνεια των σκοπών τους.

Μέσα από βιβλία, εκπαιδευτικά παιχνίδια, χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, οπτικοακουστικών μέσων και πειραμάτων έγινε προσπάθεια να δοθούν στα παιδιά τα πρώτα ερεθίσματα για ποικίλα αντικείμενα: ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων και γνωριμία με τα ολυμπιακά αθλήματα, περιβάλλον και φυσικό κόσμος, γνωριμία με τη Γαλλία – χώρα και πολιτισμός.

Αξιοπρόσεκτο το ενδιαφέρον των παιδιών για καθετί καινούριο, η οξεία αντιληπτική τους ικανότητα, η προσπάθεια να εκφράσουν τον εαυτό τους και τα συναισθήματά τους σε μια γλώσσα την οποία στοιχειωδώς γνωρίζουν, καθώς και η δυσκολία να ενταχθούν σε ένα σύνολο πειθαρχημένο που υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες συμπεριφοράς, αλληλοσεβασμού και διαλόγου.

Μετά την ολοκλήρωση αυτών των συναντήσεων αποφασίστηκε η επίσκεψη και γνωριμία των κυριότερων μνημείων της πόλης μας. Στη φάση αυτή συμμετείχε και μικρή ομάδα μαθητών της Σχολής Καλαμαρί. Με δυσκολία συγκεντρώσαμε υπεύθυνες δηλώσεις των γονέων και χρειάστηκε να εγγυηθούμε προσωπικά για την ασφαλή μεταφορά των παιδιών.

Τα ίδια τα παιδιά αποδείχθηκαν εξαιρετικά συνεργάσιμα, συνδέθηκαν με τους δικούς μας μαθητές και έδειξαν ενθουσιασμένα με τη γνωριμία σημείων της πόλης στην οποία ζουν και τα οποία δεν έχουν της δυνατότητα να επισκεφθούν λόγω κοινωνικού αποκλεισμού, οικονομικής δυσπραγίας ή άγνοιας των γονέων.

Ο κύκλος των περιηγήσεων έκλεισε με επίσκεψη στο Ζωολογικό κήπο της πόλης, όπου, εκτός από τη γνωριμία με σπάνια είδη ζώων και πτηνών, τους δόθηκε η ευκαιρία για παιχνίδι και εκτόνωση.

Οι εμπειρίες που αποκομίσαμε μέσα από αυτές τις συναντήσεις υπήρξαν μοναδικές, μας έκαναν να συνειδητοποιήσουμε τα προβλήματα μιας ομάδας ανθρώπων που ζει τόσο κοντά αλλά

ταυτόχρονα και τόσο μακριά μας και μέσα από την ευαισθητοποίησή μας δημιούργησαν τη διάθεση να συνεχίσουμε τις επαφές μας μ' αυτά τα παιδιά που τους αξίζει να ζήσουν σ' έναν κόσμο καλύτερο απ' αυτόν των γονιών τους.

Αρκεί όλοι εμείς να ξεπεράσουμε αντιλήψεις ριζωμένες βαθιά στην κοινωνία και να εκτιμήσουμε τη διαφορετικότητα αυτών των ανθρώπων.

Σημαντική ήταν η βοήθεια από τους εκπροσώπους της ΝΕΛΕ Θεσσαλονίκης οι οποίοι με τη μακρόχρονη εμπειρία που διαθέτουν από ανάλογες δράσεις (σχεδιασμός και εκπόνηση προγραμμάτων αλφαριθμητισμού σε ενήλικες), μας ενημέρωσαν και μας καθοδήγησαν στα πρώτα βήματα προσέγγισης που επιχειρήσουμε.

Φορείς που δραστηριοποιήθηκαν στον οικισμό πέρα από την Ελληνογαλλική Σχολή ΚΑΛΑΜΑΡΙ και τη ΝΕΛΕ Θεσσαλονίκης, ήταν:

- Δίκτυο ΑΛΦΑ (κέντρο πρόληψης και ενημέρωσης δυτικής Θεσσαλονίκης για τις εξαρτησιογόνες ουσίες): διοργάνωση συναντήσεων με εφήβους του οικισμού της Αγίας Σοφίας, με προοπτική συνέχισης των δράσεων και την επόμενη χρονιά.
- ΠΗΚΠΑ: λειτουργία ιατρείου στον οικισμό Αγία Σοφία και πραγματοποίηση εμβολιασμών μαθητών.

Τα προγράμματα Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών που υλοποιούνται από τη Νομαρχία Θεσσαλονίκης στο χώρο του οικισμού λειτούργησαν παράλληλα με τη δράση της ομάδας στα πλαίσια της ευαισθητοποίησης του πληθυσμού.